

2.3

Työn, työtehtävien ja työtapojen yhteiskehittäminen Learning cafe -menetelmää käyttäen

Anja Tanttua ja Teppo Karapalo

Kokonaisvaltainen ergonomia pitää sisällään fyysisen, kognitiivisen ja organisatorisen ergonomian. Työyhteisöissä ergonominen kehittäminen vaatii ennakoivaa suunnittelua, monialaista yhteiskehittämistä, työn muotoilua ja asiantuntijatyötä. Olemassa olevan työn ergonominen kehittäminen esimerkiksi työtehtävien, työtilojen tai työtapojen suunnittelussa on huomioitava myös työntekijöiden tarpeet ja toiveet.

AIHE: Työtehtävien ja työtapojen muotoilu ja muokkaaminen

Työn muotoilu on aktiivista toimintaa, jolla työntekijä itse tai työyhteisö yhdessä muokkaa työtä, työtapoja, työhönsä liittyviä sosiaalisia suhteita ja omaa ajatteluaan.

Tavoitteena on työn mielekkyyden, työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen lisääntyminen työntekijälähtöisen kehittämisen keinoin. Mahdollisuus osallistua lisää työntekijöiden sitoutumista päätettäviin asioihin.

Learning cafe on tapa ideoida ja oppia. Se on keskusteluun sekä tiedon luomiseen ja siirtämiseen tarkoitettu yhteistoimintamenetelmä, joka soveltuu yli 12 hengen työyhteisöille. Keskustelua käydään 4-6 hengen pienryhmissä.

Menetelmässä tärkeää on keskustelu, omien näkemysten selittäminen ja yhteisen ymmärryksen löytäminen. Toiminta opettaa yhteisten ratkaisujen tekemistä. Toisten näkemyksiä voi kommentoida ja kyseenalaistaa, mutta tärkeätä on myös konsensuskseen pyrkiminen eli ryhmän yhteisen mielipiteen löytäminen.

Learning-cafe prosessissa keskitytään valittujen teemojen tai kysymysten ratkaisuun pienryhmissä. Prosessin edetessä pöytäryhmien jäsenet vaihtavat pöydästä toiseen, jolloin uuteen paikkaan siirtynyt ryhmä pohtii aiempia tuotoksia ja ideoi niitä eteenpäin. Menetelmän avulla kehitetään valittua teemaa, työtapaa tai tehtävää eri näkökulmista.

Soveltamistilanteet

Learning cafe -menetelmää voi käyttää

- työ- ja toimintatapojen kehittämisessä
- silloin kun halutaan koko työyhteisön näkemykset ja ideat
- silloin kun ei ole selkeitä yksiselitteisiä ratkaisuja

Toteutus

Learning cafe –prosessi:

Vaihe 1. Valmistautuminen ja oppimisympäristön järjestäminen

Menetelmää varten tarvitaan rauhallinen tila, jossa on yhtä monta pöytää kuin on käsiteltäviä teemoja. Pöytiin sijoitetaan tyhjiä paperiarkkeja, post-it -lappuja sekä kyniä ja tusseja. Pöydät voidaan myös päällystää isommalla paperilla, johon osallistujat voivat kirjoittaa ajatuksiaan ylös.

Vaihe 2. Learning cafe -tilaisuus

Ryhmän jäsenten ohjeistaminen

Ohjaaja kertoo ryhmälle yhteisesti valitut teemat, prosessin tavoitteet ja työpajan etenemisen aikatauluineen. Ajan säästämiseksi käsiteltävät teemat on yleensä valittu etukäteen. Vaihtoehtoisesti teemat voidaan sopia yhdessä työpajan alussa. Jokaiselle pöydälle nimetään oma teema.

Ryhmäjako

Osallistujat jaetaan yhtä suuriin ryhmiin (esim. 4-6 henkeä). Jokainen ryhmä siirtyy yhteen pöytään ja muodostaa oman pöytäseurueensa.

Roolien jakaminen

Kullekin pöydälle valitaan puheenjohtaja, joka pysyy samassa pöydässä koko ajan ja kirjaa ryhmän tuotoksen.

Keskustelun käynnistäminen

Keskustelu käynnistetään sopivalla kysymyksellä. Papereihin ja lappuihin kirjoitetaan vapaasti ideoita ja ajatuksia. Keskustelua käydään kuuntelemalla, kertomalla omia mielipiteitä, kommentoimalla siten, että jokainen saa äänensä kuuluviin.

Pöydän puheenjohtajan tulee ohjata keskustelua ja varmistaa, että hiljaisimmatkin ryhmän jäsenet saavat tuotua omat näkemyksensä esiin.

Pöydän vaihto

Keskustelujen jälkeen (noin 20-30 min) vaihdetaan pöytää. Puheenjohtaja pysyy omassa pöydässään ja muut ryhmän jäsenet liikkuvat ryhmänä seuraavaan pöytään. Puheenjohtaja kertoo uudelle ryhmälle lyhyesti aiemman pöytäseurueen ajatukset. Uusi ryhmä aloittaa keskustelun aiheesta kommentoiden ja jalostaen aikaisempia näkemyksiä. Puheenjohtaja täydentää ensimmäisen ryhmän tuotosta uusien ryhmien kommentteilla. Kommentointikierron on ensimmäistä pohdintaa lyhyempi.

Learning cafen fasilitaattori voi myös miettiä tukikysymyksiä tai vaihtoehtoisia lähestymistapoja pöytien vaihdon jälkeen läpikäytäväksi.

Lopuksi ryhmä palaa omaan pöytänsä ja käy puheenjohtajan johdolla läpi saadut kommentit. Ryhmä keskustelee ja tekee arvioinnin toteutuneesta prosessista oman teeman osalta. Tämä reflektiivinen keskustelu tarkoittaa sitä, että ryhmä arvioi prosessin aikana tehtyjä esityksiä ja valintoja. Reflektointi voi auttaa laadukkaisiin ratkaisuihin pääsyä.

Vaihe 3. Learning cafen päättäminen

Tulosten esittäminen ja yhteenveto

Learning cafen päätteeksi puheenjohtajat esittelevät pöytäryhmien kommentoidut lopputulokset kaikille osallistujille.

Lopuksi tulosten dokumentointi, valokuvaus

Vaihe 4. Loppuyhteenveto ja jatko työskentelystä sopiminen

- Yhteinen sopimus sitä miten käsiteltyjä teemoja ja kehittämistyötä viedään eteenpäin.
- Tarvitaanko asiantuntija jatkotyöstämään kehitystyötä
- Kuka tai ketkä ovat vastuuhenkilöitä ja vievät sovittuja asioita eteenpäin?
- Miten jatkotyöstä tiedotetaan?
- Ketä mahdollisesti henkilöstöstä on mukana?

Mitä tarvitaan?

Tarvitaan

- valmiuksia avoimeen keskusteluun ja omien toiveiden ja ideoiden esille nostamiseen,
- osaamista ja eettistä vastuuta,
- ymmärrystä työyhteisön toiminnasta ja dynamiikasta sekä kyseisen ammattialan ergonomiasta.

Lisäksi varattava

- rauhallinen tila
- aikaa kysymyksille, vastauksille sekä aidolle kuuntelemiselle
- työpöydät
- valmiit kysymykset ja vastaustila

Työkalut

Työhyvinvointia ja työyhteisön hyvinvointia edistävässä työn kehittämisessä Learning cafe menetelmän avulla keskeisiä työkaluja ovat

- Tukikysymykset, joilla työstämistä syvennetään
 - pohtikaa asiaa esim. tilojen, välineiden tai työntekijän näkökulmasta?
 - mitä muutos tarkoittaa työssä kuormittumisen kannalta,
 - entä asiakkaan näkökulmasta?
- Kysymykset, joilla kartoitetaan tilannetta ja suunnataan keskustelua kohti ratkaisuja.
 - miettikää mikä tai mitkä toimenpiteet voisivat vielä helpottaa työtä, säästää aikaa tai parantaa työn laatua.

Lähde

Ojasalo K, Moilanen T & Ritalahti J 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki, Sanoma Pro Oy.